

Gudstjenestereformen – Ordning for Hovedgudstjenesten

(til behandling på KM i april 2011)

INNHOOLD:

Innledning	s. 2
Ordning for hovedgudstjenesten / Høymesse	s. 4
Hovedgudstjenesten / Eksempel på strukturer	s. 17
Samlingsbønner	s. 19
Syndsbejennelse / Løftesord	s. 23
Bønnerop KYRIE / KYRIELITANI	s. 26
Lovsang GLORIA	s. 28
Dagens bønn	s. 30
Forbønn	s. 31
I. Temaområder	s. 31
II. Modeller	s. 32
III. Formulerte forbønner	s. 37
IV. Litanier	s. 41
V. Menighetssvar	s. 44
Kirkeårsprefasjoner	s. 45
Nattverdbønner	s. 48
Nattverdordning for særlige anledninger	s. 53
Velsignelsesord og utsendelsesord	s. 55
Sentrale liturgiske tekster på nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk og på kvensk	s. 56
Hovedgudstjenesten på særskilte dager i kirkeåret	s. 64

INNLEDNING

Denne ordningen sammen med Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten utgjør det overordnede regelverk for Den norske kirkes hovedgudstjeneste. I Veiledningen til hovedgudstjenesten gis utfyllende forklaringer og anvisninger. Veiledningen omhandler viktige emner som gjelder hele gudstjenesten – om gudstjenesterommet, universell utforming, oppgaver, bevegelser og posisjoner for liturg og medliturger, sang og musikk mv. I *Veiledning til gudstjenestens hoveddeler*, vil det gis utfyllende forklaringer og veiledninger til hvert enkelt ledd.

Hovedgudstjenesten er menighetens hovedsamling på søn- og helligdager, slik dette er forordnet av biskopen. I dette dokumentet gjengis først hovedgudstjenestens struktur med alle ledd og rubrikker (s. 4-16). Hovedgudstjenestens liturgiske tekster står både i selve ordningen (s. 4-16) og avsnitt for avsnitt på sidene 19 til 63.

Ordningen for høymessen, slik den er gjengitt i sin helhet på s. 4-16, danner utgangspunkt for alle andre hovedgudstjenester, både når det gjelder struktur, liturgiske tekster og rubrikker. Se eksempler på strukturer, s. 17. Betegnelsene ”forenklet gudstjeneste med nattverd” (2), ”gudstjeneste uten nattverd” (3) og ”forenklet gudstjeneste uten nattverd” (4) er beskrivelse av de typer hovedgudstjeneste som feires lokalt. Det avgjøres lokalt hva man benevner dem, for eksempel familiemesse, ung messe, familiegudstjeneste mv.

Ordningen for høymessen og eksemplene på strukturer, er retningsgivende når den lokale menighet skal utarbeide en eller flere typer hovedgudstjenester (se Alminnelige bestemmelser og Veiledning til lokal grunnordning)

Rubrikkene (med **rød skrift**) i ordning for hovedgudstjenesten / høymesse (s.4 – 16) gir nærmere bestemmelser om de ulike ledd i liturgien. Disse gjelder både for høymesse og andre typer hovedgudstjenester som den lokale menighet velger å feire.

Betegnelsen M brukes for menighet, A for alle (liturg og menighet), L for liturg (gudstjenesteleder, som er prest eller annen person som har biskopens fullmakt til å forrette hovedgudstjeneste). Betegnelsen ML (medliturg) benyttes for tekstleser(e), bønneleder, nattverdmedhjelper(e), forsanger(e) og andre som utfører liturgiske tjenester og handlinger.

Når det står to betegnelser, L/ML eller ML/L, er det den første betegnelsen som har forrang. Se mer utførlig beskrivelse av oppgavene til liturg og medliturger i Veiledningen.

Sentrale liturgiske tekster på samiske språk og kvensk (se s.56) kan, der det er naturlig, benyttes på hovedgudstjenester i alle landets menigheter. Også andre

språk kan benyttes i noen av gudstjenestens ledd der hvor det er aktuelt.

Sörsamisk:

Maahta voernges liturgijen tjaalegh saemien gieline (vuartesjh s. 56) , gusnie iemie, åejviegyrhkesjimmine nuhtedh laanten gaajhkine åålmeginie.

Lulesamisk:

Guovdásj liturgalasj tevsta sámegiellaj (gehtja bielen 56) dâhkkiji, goassa le luondulasj, aneduvvat oajvvejubmeldievnastusájn gájkka rijka tjoaggulvisájn.

Nordsamisk:

Guovddáš liturgalaš teavsttaid sámegielaide (gč. s. 56) lea vejolaš, dakko gokko lea lunddolaš, atnit váldoipmilbálvalusain buot riikka searvegottiin.

Kvensk:

Sentraalissii liturgian tekstii kainuksi (katto l. 56) saattaa käyttää, sielä missä oon luonnolista, pääjumalanpalveluksissa kaikissa valtakunnan seurakunnissa.

ORDNING FOR HOVEDGUDSTJENESTEN

HØYMESSÉ

I. SAMLING

1. FORBEREDELSE

Det kan legges til rette for at kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til å tenne lys, sitte i stillhet, i ettertanke og bønn.

Klokkeringing

Før de avsluttende tre slag, kan det være informasjon og stillhet:

Informasjon om dagens gudstjeneste

Informasjonen avsluttes med:

”La oss være stille for Gud”

eller en annen formulering som innstiller menigheten til å være sammen for Guds ansikt.

Kort stillhet

Tre klokkeslag

2. INNGANGSSALME

Før inngangssalmen kan det synges en korsang eller spilles et preludium, normalt som forspill til salmen.

Det kan være en prosesjon under preludiet/forspillet og/eller inngangssalmen.

Menigheten står under prosesjon og inngangssalme.

Hvis brød og vin ikke er satt fram på et eget sidebord, eller på alteret før gudstjenesten, bæres dette inn i prosesjonen og settes på sidebordet eller på alteret.

3. INNGANGSORD

Før de to første inngangsordene kan tilføyes: L: Kjære menighet.

L: Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

eller

L: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

eller

L: I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene. ,
Inngangsordene kan ledsages av innslag som angir gudstjenestens særpreg og tema.

4. SAMLINGSBØNN

Samlingsbønner, se s. 19-22..

Dagens bønn kan benyttes som samlingsbønn, først og fremst på høytidsdager. Se ledd 8.

Samlingsbønnen kan innledes med:

ML: La oss be. eller La oss takke og be.

Samlingsbønnen avsluttes med:

Gud vi ber. eller Vi ber i Jesu navn.

A: Amen.

5. SYNDSBEKJENNELSE

kan plasseres her, eller komme før forbønnen. *Se ledd 16.*

Den bes av alle.

Før innledningsordet kan det legges til:

L: Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første bud. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv.

Synsbekjennelsen innledes med:

L: La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

eller

L: La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

eller

L: La oss ransake oss selv for Guds ansikt og bekjenne våre synder.

Det kan sies et løftesord etter synsbekjennelsen.

Det kan være kort stillhet før synsbekjennelsen eller før løftesordet.

Liturgen kneler under synsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

Synsbekjennelser og løftesord, se s. 23 - 25.

6. BØNNEROP KYRIE

Kyrie eleison synges.

Kyrie eleison.

Kriste eleison.

Kyrie eleison.

eller

Kyrie eleison. Gud Fader, miskunne deg (over oss).
Kyrie eleison. Herre Krist, miskunne deg (over oss).
Kyrie eleison. Hellig Ånd, miskunne deg (over oss).

eller et annet kyrie, *se s. 26.*

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

Kyrie kan utvides til et kyrielitani. Se s. 26.

Kyrie kan utelates på enkelte gudstjenester.

7. LOVSANG GLORIA

- kan utelates i fastetiden.

L / ML: Ære være Gud i det høyeste

M: og fred på jorden blant mennesker (som) Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

eller

L / ML: Ære være Gud i det høyeste

M: og fred på jorden blant mennesker (som) Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Vi hyller deg for din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus, Guds Lam som bærer verdens synder, miskunne deg over oss. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: For du alene er hellig, du alene er Herren, du alene er Den høyeste, Jesus Kristus med Den Hellige Ånd i Faderens herlighet.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

Eventuelt kan annen lovsang, eller ett eller flere lovsangsomkvad benyttes. Se s. 28.

Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt her.

8. DAGENS BØNN

Dagens bønn kan utelates, eller bes her, i forbindelse med prekenen eller benyttes som samlingsbønn (først og fremst på høytidsdager).

Bønnen innledes med: L: La oss alle be.

Bønnen avsluttes med: M: Amen

II. ORDET

I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to, eller en lesning (evangeliet). Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene.

9. FØRSTE LESNING

- fra Det gamle testamentet.

L/ML: La oss høre Herrens ord.

ML: Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med: Slik lyder Herrens ord.

Menigheten kan svare: M: **Gud være lovet.**

10. BIBELSK SALME / SALME

Det kan synges en bibelsk salme, en annen salme eller være kort stillhet mellom lesningene.

11. ANDRE LESNING

- fra Det nye testamentet utenom evangeliene.

ML: Det står skrevet hos/i...

Lesningen avsluttes med: Slik lyder Herrens ord.

Menigheten kan svare: M: **Gud være lovet.**

12. EVANGELIUM

Halleluja / Salme

Evangelielesningen kan innledes og avsluttes med et hallelujavers eller en kort salme. Evangelieprosjon kan benyttes.

Dersom salme benyttes, kan vers av salmen synges før og etter lesningen. Eventuelt kan hele salmen synges før lesningen. Da kan evangeliet eller annen pretekst leses av predikanten i tilknytning til prekenen.

L/ML: Det står skrevet i evangeliet etter...

Menigheten står under lesningen.

Lesningen avsluttes med: Slik lyder det hellige evangelium.

Menigheten kan svare: **M: Gud være lovet.**

13. PREKEN

Predikanten preker normalt over evangelieteksten. Når første eller andre lesetekst er satt opp som prekentekest, kan denne teksten leses her. Fortellingsteksten kan brukes i stedet for oppsatt prekentekest. *Se Alminnelige bestemmelser s. 000.*

På høytidsdager, og ellers når det er ønskelig, kan prekenen begynne med en kort innledningsdel før prekentekest leses.

I prekendelen kan det i samråd med liturg legges inn aktualiserende, dramatiserende eller aktiviserende innslag som er samordnet med innholdet i prekenen.

Prekenen kan avsluttes med lovprisningen:

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir,
én sann Gud fra evighet og til evighet.

Det kan gis tid til stillhet, kort salme eller meditativ instrumentalmusikk etter prekenen.

14. TROSBEKJENNELSE CREDO

Dersom det er dåp i gudstjenesten, kan trosbekjennelsen utelates her, eventuelt kan det synges en trosbekjennessalme. Menigheten står under trosbekjennelsen.

ML/L: La oss bekjenne vår hellige tro.

**A: Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.**

**Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.**

**Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.**

Amen.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

eller

**A: Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.**

**Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.
Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
led og ble begravet,
oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.**

**Vi tror på Den hellige ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.
Amen.**

15. SALME

Salmen kan falle bort dersom trosbekjennelsen synges.

III. FORBØNN

16. KUNNGJØRINGER

- kan legges her, et annet sted i gudstjenesten, eller formidles på annen måte.

SYNDSBEKJENNELSE

kan plasseres her eller etter samlingsbønnen, ledd 4.
Den bes av alle.

Før innledningsordet kan legges til:

L: Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første bud. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv.

Synsbekjennelsen innledes med:

L: La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

eller

L: La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

eller

L: La oss ransake oss selv for Guds ansikt og bekjenne våre synder.

Det kan sies et løftesord etter synsbekjennelsen.

Det kan være kort stillhet før synsbekjennelsen eller før løftesordet.

Liturgen kneler under synsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

Synsbekjennelser og løftesord, se s. 23-25.

17. FORBØNN FOR KIRKEN OG VERDEN

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner.

Forbønnen ledes fortrinnsvis av en medliturg. De enkelte bønneavsnitt kan leses av flere.

Hvert bønneavsnitt kan avsluttes med "Gud, vi ber" eller "Det ber vi deg om, Gud", lest eller sunget av den som ber bønneavsnittet, eller forbønnslederen, liturgen eller kantor/forsanger.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter følgende temaområder:

1. Jordens folk og nasjoner.
2. Vårt eget land og folk.
3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land.
4. Vår egen menighet, våre familier og stedet hvor vi bor.
5. Aktuelle hendelser.

Se mer utførlig beskrivelse av temaområdene, modeller for lokalt tilrettelagte forbønner og formulerte forbønner, s. 31.

Forbønnen kan innledes med:

ML/L: La oss be for kirken og verden.

Menighetssvar

Etter hvert bønneavsnitt følger et menighetssvar, sunget eller lest. *Se s. 44.*

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

Forbønnen kan avsluttes med at menigheten minnes dem som er døde og som det er holdt gravferd for den siste uken, eller siden sist menigheten var samlet.

ML/L: Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Menigheten reiser seg.
Navnene til de avdøde leses opp.
Kort stillhet.

ML/L: Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet. (Sal 90,12)
eller

ML/L: Jesus sier: ”Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.” (Joh 11,26)

Deretter bes denne eller en lignende bønn:

ML/L: Barmhjertige Gud, trøst de sørgende og vær dem nær i tiden som kommer.

Her kan forbønnens menighetssvar synges.

18. MENIGHETENS TAKKOFFER

- kan opptas her eller under salmen i ledd 19.

Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.

Takkofferet kan tas opp i kirkebenkene eller ved at man går rundt alteret.

Ofringen kan avsluttes med en kort bønn, for eksempel denne:

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: **Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.**

IV. NATTVERD

19. FORBEREDELSE AV MÅLTIDET

Salme

Menighetens takkoffer kan opptas her eller under ledd 18.

Når det skjer her, opptas takkofferet mens salmen synges. Det bæres fram mens alterbordet dekkes. Brød og vin settes på alteret, dersom det ikke har skjedd ved gudstjenestens begynnelse. Brød legges på disken, og vin helles i kalken.

Forberedelsen kan avsluttes med en kort bønn, for eksempel bønnen ovenfor (ledd 18) eller denne:

L: Velsignet er du, Gud. Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake. Foren din kirke av alle folkeslag og tungemål. Likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen, så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.

A eller L: **Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.**

20. TAKKSIGELSE OG BØNN

Hilsen PREFASJONSDIALOG

L *synger eller sier*: Herren være med dere.

M *reiser seg og synger*: **Og med deg være Herren.**

L: Løft deres hjerter.

M: **Vi løfter våre hjerter til Herren.**

L: La oss takke Herren vår Gud.

M: **Det er verdig og rett.**

Innledende lovprisning PREFASJON

Kirkeårsprefasjoner, se s. 45.

Den innledende lovprisningen er enten knyttet til kirkeåret eller tilpasset den enkelte nattverdbønn (se nedenfor).

Hellig SANCTUS

A: **Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste.**

Nattverdbønn med innstiftelsesordene VERBA

Nattverdbønner med innstiftelsesord, se s. 48.

Under innstiftelsesordene løfter liturgen først disken, deretter kalken.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

Fadervår

leses eller synges.

A: **Vår Far i himmelen!**

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

**La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld,
slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt, og makten og æren i evighet.
Amen.**

eller

**A: Fader vår, du som er i himmelen.
La ditt navn holdes hellig.
La ditt rike komme.
La din vilje skje på jorden som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød.
Forlat oss vår skyld,
som vi òg forlater våre skyldnere.
Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt,
og makten og æren i evighet. Amen.**

*Det er også anledning til å benytte Fadervår etter 1920 liturgien.
Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.*

21. NATTVERDMÅLTIDET

Fredshilsen PAX

L: Guds fred være med dere.

M: **Guds fred være med deg.**

Liturgen eller en medliturg kan deretter føye til:

L/ML: La oss hilse hverandre med et tegn på fred.

Menigheten hilser hverandre med håndtrykk og kan si Guds fred, eller lignende ord.

Brødsbrytelse

Her kan brødet brytes.

Følgende kan sies i tilknytning til brødsbrytelsen:

L: Brødet som vi bryter, gir oss del i Kristi kropp.

Vinen som vi drikker, gir oss del i Kristi blod.

Du Guds Lam AGNUS DEI

Liturgen kan si, her eller etter Agnus Dei:

L: Kom, for alt er gjort ferdig.

**M: Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.**

**Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.**

**Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
gi oss din fred.**

Utdeling

Utdelingsmåter, se Alminnelige bestemmelser.

Under utdelingen kan det synges en eller flere salmer, korsang eller annen egnet musikk.

Utdelingsordene lyder:

Dette er Jesu legeme.

Dette er Jesu blod.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

eller

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod, utøst for deg.

Den enkelte kan svare: Amen.

Barn og andre som kommer fram og som viser at de ikke skal motta nattverden, velsignes av den som bærer brødet, med håndspåleggelse eller korstegning. Som velsignelsesord anbefales et av følgende ord:

Gud velsigne deg og bevare deg.

eller

Herren velsigne deg og bevare deg og føre deg til det evige liv.

eller

Herren velsigne deg og bevare deg fra det onde og føre deg til det evige liv.

Når det er utdeling med felles knefall, kan fredsønsket komme til slutt eller etter hvert knefall.

Etter utdelingen sier liturgen:

L: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus
har nå gitt oss sitt hellige legeme og blod
som han gav til soning for alle våre synder.

A eller L: Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.

L kan tilføye: Fred være med dere.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

22. MÅLTIDETS AVSLUTNING

Takkebønn

En av de følgende, en lokalt utformet eller en annen egnet takkebønn:

L/ML: Vi takker deg, nådige Gud, du som gjennom brødet og vinen har gitt oss del i Jesu Kristi seierrike død og oppstandelse.

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

eller

L/ML: Vi takker deg, himmelske Far, for dine velsignede gaver. Vi ber deg at du ved disse gavene vil bevare oss i troen på deg, forene oss i din kjærlighet og stadfeste i oss håpet om det evige liv, for Jesu Kristi skyld.

eller

L/ML: Trofaste Gud, du som i dåpen har gitt oss barnekår og gjort oss til arvinger i ditt rike. Vi takker deg for dette måltidet, hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet i oss troen på dine løfter.

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

eller

L/ML: Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet.

A eller L/ML: **Vi ber deg: Hjelp oss å høre det rop du har hørt, å se den nød du har sett, og å elske vår neste som oss selv.**

Kalk og disk dekkes med kalkkledet. Kalk og disk, samt vinkanne og brødeske, kan om ønskelig settes tilbake på sidebordet.

V. SENDELSE.

23. SALME

Menigheten står under salmen og velsignelsen.

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon, ledd 26.

24. VELSIGNELSEN

Velsignelsesord som kan benyttes på andre hovedgudstjenester enn høymessen, se s. 55.

Velsignelsen leses eller synges.

Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn.

Innledning til velsignelsen kan være:

Lovprisning BENEDICAMUS

L/ML synger:

La oss prise Herren.

M: Gud være lovet. Halleluja. Halleluja. Halleluja.

Eller

Hilsen SALUTATIO

L sier eller synger:

Herren være med dere.

M: Og med deg være Herren.

eller

L sier: Ta imot velsignelsen.

L: Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

Tekster på samisk og kvensk, se s. 56.

Menigheten kan synge:

M: Amen. Amen. Amen.

3 x 3 BØNNESLAG

25. UTSENDELSE

Dersom menigheten blir sittende under det etterfølgende postludiet, kan utsendelsesordene sies etter postludiet.

L/ML: La oss gå i fred,

A: i Jesu Kristi navn.

eller

A: og tjene Herren med glede.

eller

L/ML: Gå i fred.

eller

L/ML: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

- eller et annet utsendelsesord som passer til dagens særpreg. Det kan eventuelt også formuleres egne utsendelsesord. *Se s. 55.*

26. POSTLUDIUM / UTGANGSPROSESJON

Dersom det er utgangsprosesjon, kan menigheten følge etter prosesjonen.

I stedet for postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut.

Etter gudstjenesten kan kirkerommet være åpent en stund, med anledning til stille bønn og ettertanke.

Det diakonale oppdraget ved utsendelsen kan også følges opp ved fellesskapssamling, ved soknebud, annen besøkstjeneste, forbønnstjeneste og andre handlinger.

HOVEDGUDSTJENESTEN – eksempel på strukturer

1. Høymesse	2. Eksempel på forenklet gudstjeneste med nattverd	3. Eksempel på gudstjeneste uten nattverd	4. Eksempel på forenklet gudstjeneste uten nattverd
SAMLING	SAMLING	SAMLING	SAMLING
Forberedelse	Forberedelse	Forberedelse	Forberedelse
Inngangssalme	Inngangssalme	Inngangssalme	Inngangssalme
Inngangssord	Inngangssord	Inngangssord	Inngangssord
Samlingsbønn	Samlingsbønn	Samlingsbønn	Samlingsbønn
Synsbekjennelse*		Synsbekjennelse*	
Menighetssvar Kyrie	Menighetssvar Kyrie	Menighetssvar Kyrie	
Lovsang Gloria	Lovsang Gloria	Lovsang Gloria	Lovsang Gloria
Dagens bønn **		Dagens bønn **	
ORDET	ORDET	ORDET	ORDET
Første lesning (GT)	En av dagens tekster fra GT eller NT	Første lesning (GT)	
Bibelsk salme / salme		Bibelsk salme / salme	
Andre lesning (NT)		Andre lesning (NT)	
Evangelium – innledes og avsluttes med halleluja / salme	Evangelium – innledes og avsluttes med halleluja / salme	Evangelium – innledes og avsluttes med halleluja / salme	Evangelium – innledes og avsluttes med halleluja / salme
Preken	Preken	Preken	Preken
Trosbekjennelsen	Trosbekjennelsen	Trosbekjennelsen	Trosbekjennelsen
Salme	Salme	Salme	Salme
FORBØNN	FORBØNN	FORBØNN	FORBØNN
Synsbekjennelse*	Synsbekjennelse*	Synsbekjennelse*	Synsbekjennelse*
Forbønn for kirken og verden	Forbønn for kirken og verden	Forbønn for kirken og verden	Forbønn for kirken og verden
		Fadervår	Fadervår
Takkoffer (her eller under neste ledd)	Takkoffer (her eller under neste ledd)	Takkoffer (musikk eller salmesang) / bønn	Takkoffer (musikk eller salmesang) / bønn
NATTVERD	NATTVERD		
Forberedelse av måltidet	Forberedelse av måltidet		
Salme – takkoffer	Salme – takkoffer		
Takksigelse og bønn	Takksigelse og bønn		
Fredshilsen***	Fredshilsen***		
Måltidet	Måltidet		
Måltidets avslutning	Måltidets avslutning		
SENDELSE	SENDELSE	SENDELSE	SENDELSE
Salme ****	Salme ****	Salme ****	Salme ****
Velsignelse	Velsignelse	Velsignelse	Velsignelse
Utsendelse	Utsendelse	Utsendelse	Utsendelse
<i>Postludium eller utgangssalme</i>	<i>Postludium eller utgangssalme</i>	<i>Postludium eller utgangssalme</i>	<i>Postludium eller utgangssalme</i>

* Etter samlingsbønnen eller før forbønnen

** Kan utelates. Kan benyttes som samlingsbønn på høytidsdager.

- *** Siste del kan utelates
- **** Her eller som utgangssalme

Høymesse følger den strukturen som er gjengitt i venstre kolonne. De andre strukturene er eksempler, til hjelp for lokal utforming av andre typer av hovedgudstjenesten enn høymessen. I eksempel 4 kan det selvsagt også være med bønnerop / kyrie. Denne strukturen kan også benyttes på gudstjenester med nattverd. Det kan være aktuelt når det er mange mindre barn til stede. Da kan en velge Nattverdordning for særlige anledninger (s. 53), med den korteste av bønnealternativene før innstiftelsesordene.

Disse ledd skal være med i alle hovedgudstjenester:

Salmer

Inngangsord

Samlingsbønn

Syndsbekjennelse

Tekstlesning (Evangelium)

Preken

Trosbekjennelsen

Forbønn

Fadervår

Velsignelse (*den aronittiske i høymessen. I andre gudstjenester kan også andre velsignelser benyttes*)

Normalt skal det feires nattverd i hovedgudstjenesten.

SAMLINGSBØNNER

Samlingsbønnen bes av en medliturg eller av hele menigheten. Når syndsbejennelsen er lagt til samlingsdelen, bes samlingsbønnen av en medliturg, mens hele menigheten ber syndsbejennelsen.

1.

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.

Send oss din Ånd

og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

La ditt ord slå rot i våre hjerter,

så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg

og tjener deg i alle ting.

(Bearbeidet etter inngangsbønn fra Danmark, Holger Lissner)

2.

Gode Gud, du som gir liv til alt som lever,

vi priser deg for jordens skjønnhet,

og for alt som lar oss kjenne at du er god.

Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,

takknemlige hjerter og villige hender,

så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,

og i ord og gjerning vitne om dine storverk.

(Bearbeidet etter kollektbønn for 13. søndag etter pinse)

3.

Herre, jeg er kommet inn i dette ditt hellige hus

for å ta imot hva du Gud Fader, min skaper,

du Herre Jesus, min frelser,

du Hellige Ånd, min trøster i liv og død,

vil gi meg.

Lukk nå opp mitt hjerte ved din Hellige Ånd,

så jeg kan sørge over mine synder,

leve i troen på din nåde

og sammen med hele ditt folk fornyes hver dag

i et sant og hellig liv.

4.

Gud, vi er kommet inn i ditt hellige hus

for å ta imot det du vil gi oss.

Lukk nå opp våre hjerter,

så vi kan fornyes i troen på deg.

5.

Bønnen kan bes av alle, eller som "hermebønn" ved at den som leder bønnen, sier en og en setning som gjentas av alle.

Gud, du er midt iblant oss.
Du omgir oss på alle sider.
Hold oss i din hånd.

6.

I og med at denne samlingsbønnen inneholder syndsbekjennelse, utelates syndsbekjennelse ellers i gudstjenesten.

Bønnen synges som vekselsang mellom Liturg, ML (forsanger/e) og menighet.

L: Trofaste Gud, du gir oss nytt liv i den hellige dåp.
Vi blir merket med korsets tegn (✠).
L/ M: **Vi er dine barn. Forny i dag vår tro og vår kjærlighet.**

M/L øser opp vann tre ganger fra døpefonten.

L: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud
- et tegn på din pakt med hver levende skapning.
ML: Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.
M: **Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.**
ML: Du er vårt håp.
M: **Du er vårt håp.**

L: Du kjenner våre liv. Ingenting er skjult for deg.
ML: Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.
M: **Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.**
ML: Tilgi oss, Gud.
M: **Tilgi oss, Gud.**

L: Du reiste Jesus opp fra graven.
I dåpen reises vi opp til nytt liv med ham.
ML: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud
M: **Som regnbuen lyser dine løfter, Gud**
ML: - et tegn på din pakt med hver levende skapning
M: **- et tegn på din pakt med hver levende skapning**
(Familiemessens åpningsord og dåpspåminnelse.)

7.

Denne bønningen er spesielt anvendelig i gudstjenester med mange barn.
En gruppe barn kan stå foran menigheten og vise tegnene. De i menigheten som ønsker det, kan gjøre håndbevegelsene sammen med barna.

Løftede hender

ML/L: Kjære Gud, du er hos oss.
Tenn ditt lys i oss.

Hendene i kryss foran brystet

ML/L: Kjære Jesus, du går med oss.
Bevar oss i din fred.

Hendene mot hverandre foran brystet med fingertuppene opp

ML/L: Kjære Gud, du ser oss.
Ta imot våre tanker og stille bønner.

Hendene strakt ut foran oss med håndflatene opp

ML/L: Kjære Jesus, du tar våre hender i dine.
Led oss på din gode vei.

Vi tar dem som sitter ved siden av oss, i hånden.

ML/L: Gode Hellige Ånd, takk for at vi ikke er alene.
Hjelp oss å se hverandre med kjærlighet.
(“Femtegnsbønnen”. Fra Døvekirken. Bearbeidet)

8.

Hellige Gud, du som har gitt oss livet i gave.
Takk for at du tar imot oss i dåpen
og styrker oss i nattverdens måltid.
Led oss ved ditt ord
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

9.

Modell for lokalt utformet samlingsbønn

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre samlingsbønner enn de som foreligger her. Det kan være bønner som hentes fra ulike kilder, eller det kan være bønner som utformes lokalt. (se Alminnelige bestemmelser, s. 000)

1. Bønnen skal være et uttrykk for vår kirkes tro og bekjennelse og den skal ha liturgisk og poetisk bærekraft.
2. Bønnens viktigste anliggende er å gi ord til at vi, som fellesskap, enkeltmennesker og del av skaperverket, er ”sammen for Guds ansikt” - med forventning og glede, knyttet til møtet med den hellige Gud.
3. Samlingsbønnen kan vektlegge ulike motiver, for eksempel:
  - Takknemlighet over å være funnet og tatt imot av Gud (Luk 15).
  - Søndag som oppstandelsesdag.
  - Jesu Kristi nærvær når vi samles i hans navn.
  - Lengsel etter å være i Guds hus.
  - Overgivelse til Gud.
  - Dåpspåminnelse.
  - Åpenhet for Ordets gjerning i våre liv.
  - Samlingen om ord og sakramenter.
  - Kallet til oppbrudd og etterfølgelse.

10.

Samlingsbønn når det har skjedd ulykker eller katastrofer

Når en ulykke eller katastrofe har rammet lokalsamfunnet, nasjonen eller et annet område i verden, er det naturlig å la åpningen av menighetens hovedgudstjeneste bære preg av dette. Dette bør gjøres når ulykken og katastrofen er av en slik art at den berører hele menigheten, eller nyheten om den er allment kjent og menigheten dermed er innforstått med hvorfor dette nevnes. Når ulykke og sorg angår en eller noen få i menigheten, er det mer naturlig å ta dette med i menighetens forbønn.

Et eller flere passende bibelord, kan benyttes på samlingsbønnens plass. F.eks: Sal 130,1-2; Sal 38,22-23; Sal 44,25-27; Sal 10,1.12b.14

Sammen med eller i stedet for bibelordet kan det bes en egnet bønn, utformet lokalt eller hentet fra Sørgegudstjenesten, Bønnebok for Den norske kirke eller andre kilder. Som bønn kan også et velvalgt salmevers benyttes, f.eks NoS 710, v.1 – Vi rekker våre hender frem.

Bønnen kan innledes med noen ord om den aktuelle ulykke/katastrofe. Dersom bibelord benyttes kan det sies:

L: Våre ord kommer til kort i møte med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn:

Etter bønnen kan det være stillhet, som kan innledes slik:

L: La oss være stille i ettertanke og bønn

Deretter anbefales det at gudstjenesten fortsetter med Kyrie eleison eller et passende Kyrielitani.

SYNDSBEKJENNELSE / LØFTESORD

Synsbekjennelsen bes og fremsies av alle.

1.

A: Gud, vær meg nådig!
Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
- med tanker og ord,
med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din Hellige Ånd.

2. (forkortet versjon av 1)

A: Gud, vær meg nådig!
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din Hellige Ånd.

3.

A: Gud, du kjenner og elsker oss alle.
Vi har gjort deg imot.
Vi har glemt deg og det du vil vi skal gjøre.
Vi har tenkt mer på oss selv enn på andre.
Tilgi oss for Jesu skyld.

4.

A: Vær meg nådig, Gud, i din kjærighet,
stryk ut mitt lovbrudd i din store barmhjertighet!
Vask meg ren for skyld, og rens meg for min synd!
Se, du gleder deg over sannhet i mitt indre,
du lærer meg visdom i det skjulte.
Gud, skap i meg et rent hjerte,
gi meg en ny og stødig ånd!

(utdrag fra Salme 51)

5.

A: Hellige Gud,
Du har vist oss din gode vilje for livet.
Du har gitt oss én jord
til bolig for alle mennesker.
Vi bekjenner
at vi ved våre holdninger og handlinger
skader det liv du har skapt,
og har gjort deg imot.
Tilgi oss vår synd.
Gi oss visdom og mot
til å gjøre din vilje.

(Bearbeiding av nr. 5, s. 168 i Forslaget)

6.

A: Hellige Gud, himmelske Far.
Se i nåde til meg, syndige menneske,
som har krenket deg med tanker, ord og gjerninger
og kjenner lysten til det onde i mitt hjerte.
For Jesu Kristi skyld,
ha langmodighet med meg.
Tilgi meg alle mine synder
og gi meg å frykte og elske deg alene.

7.

Modell for lokalt utformet syndsbejennelse

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbejennelser enn de som foreligger her. Det kan være bønner som hentes fra ulike kilder, eller det kan være bønner som utformes lokalt. Se alminnelige bestemmelser, s. 000.

1. Syndsbejennelsen skal være et uttrykk for vår kirkes tro og bejennelse og den skal ha liturgisk og poetisk bærekraft.
2. Syndsbejennelsen bør ikke være for ordrik. De ferdig formulerte syndsbejennelsene kan her være retningsgivende.
3. Syndsbejennelsen må uttrykke spenningen mellom Guds gode vilje for livet og menneskets synd og tilkortkommenhet.
4. Syndsbejennelsen har både et kollektivt og et individuelt aspekt. Begge deler er til stede, uavhengig av syndsbejennelsens form ("jeg" eller "vi".) Lokalt utformede syndsbejennelser kan derfor formuleres både i jeg-form og vi-form.
5. På gudstjenester som "skaperverkets dag" og gudstjenester preget av faste og bot er det naturlig med kollektivt utformet syndsbejennelse. Da kan syndsbejennelsen ha større omfang enn i de vanlige gudstjenestene.

LØFTESORD

Ett av disse, eller et annet egnet løftesord kan sies etter syndsbekjennelsen:

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. (1 Joh 1,9)

eller

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. (Salme 103,11-12)

Etter løftesordet kan menighet eller en medliturg be følgende takkebønn:

Gode Gud, takk for at veien til deg alltid er åpen i Jesus Kristus.
Hjelp oss å tro ditt ord om tilgivelse.

eller

Gode Gud, takk for at veien til deg alltid er åpen i Jesus Kristus.
Hjelp oss å leve i din tilgivelse.

eller

Gode Gud, takk for at veien til deg alltid er åpen i Jesus Kristus.
Hjelp oss å leve i din nåde.

BØNNEROP KYRIE / KYRIELITANI

Kyrie eleison

Ulike Bønnerop / kyriesanger finnes i:

- Organistens gudstjenestebok
- Liturgisk musikk, hefte 1-3
- Norsk Salmebok
- Salmer 1997
- Ny fremtidig Salmebok
- og eventuelt andre kilder

Kyrielitani

1.

F Herre Jesus, du er vår fred.

A Kyrie eleison.

F Du fører sammen det som var adskilt.

A Kyrie eleison.

F Du bringer oss det glade budskap.

A Kyrie eleison.

F Du gir oss syndenes forlatelse.

A Kriste eleison.

F Du har vunnet over døden.

A Kriste eleison.

F Du gir oss nytt liv.

A Kriste eleison.

F Du som sitter ved Faderens høyre,

A Kyrie eleison,

F du skal komme igjen i herlighet.

A Kyrie eleison.

F Du samler dine troende i Faderens rike.

A Kyrie eleison.

2.

Modell for utforming av kyrielitani

I fellesskap kan det utformes et kyrielitani til en bestemt gudstjeneste. Dette kan være særlig egnet ved gudstjenester i konfirmasjonstiden, i gudstjenester hvor unge er involvert i forberedelse og gjennomføring, i gudstjenester i tilknytning til for eksempel Skaperverkets dag, Freds- og Menneskerettighetssøndag, Diakoniens søndag, søndager i fastetiden .

Det kan formuleres noen ”rop” og velges et kyrieomkved (gjerne treleddet) som synges mellom ropene. Ropene kan utformes som korte fortellinger, vitnesbyrd, eller andre former for konkrete utsagn på vegne av dem som klager sin nød.

Ropene kan lyde fra forskjellige steder i kirkerommet. De kan også uttrykkes ved drama, dans, bilder og lignende.

LOVSANG GLORIA

1

Salme som lovsang(*i tillegg til eller i stedet for "Ære være Gud i det høyeste...."*):

Lovsang IV i nåværende gudstjenestebok (Som laudamus: NoS 263, v.2-4):

Vi lover, priser, tilber deg,
vi gir deg takk og ære.
Med evig troskap hersker du,
ditt navn velsignet være!
Ja, uten grenser er din makt
og alt må skje som du har sagt,
du allmakts Gud og Fader.

Du Guds enbårne, Jesus Krist,
høyt over verdens riker,
du ene er vår Frelser visst,
som oss med Gud forliker.
O du Guds Lam som for oss led,
for din skyld har vi vunnet fred,
miskunn deg over alle.

O Hellig Ånd, vår trøster sann,
All sannhet du oss lære,
Så vi ved Ordet holder fast
Og lever til Guds ære!
Vokt oss for djervlens falske list,
Lær oss å tro på Jesus Krist,
Og så bli salig! Amen.

Alternativt kan det benyttes ett vers:

Vi lover deg, vi takker deg,
vår Skaper og vår Herre!
O Jesus Kristus, du Guds Sønn,
velsignet evig være!
Du bærer verdens synd og skam,
miskunn deg over oss, Guds Lam,
ved Helligånden! Amen.

2.

NoS 943 – Måne og Sol, evt. med innledningen:

L/ML: Syng for Herren pris hans navn. Forkynn fra dag til dag hans frelse.

eller

L/ML: Ære være Gud I det høyeste.

M: Og fred på jorden blant mennesker (som) Gud har glede i.

3.

L/ML: Ære være Gud i det høyeste

M: og fred på jorden blant mennesker (som) Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Lovet være Gud, vår skaper,

vi lovsynger deg med jubel.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Lovet være Jesus, vår frelser,

vår pris skal stige opp til deg.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Lovet være Ånden, vår trøster,

vi jubler over dine verk.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

(Tekst korversene: Heidi Strand Harboe 2008. Noter i Liturgisk musikk, hefte 3)

4

L/ML: Ære være Gud i det høyeste

M: Og fred på jorden blant mennesker (som) Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Du, Gud som råder over sol og stjerner og kaller fram hvert strå på jorden.

Ditt øye ser all nød i verden, og du er en Far, er vår Far.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Kor: Jesus Kristus, vår byrde bar du og løftet skylden av oss.

Oppstanden er du alltid hos oss, evig ber du for oss hos Far.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Hellige Ånd, du fornyer jordens ansikt og gir all verden liv.

Til syndere taler du trøst og lyser oss hjem til Far, til vår Far.

M: Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

(fra Liturgisk musikk, hefte 1, s. 11 / Egil Hovland)

Andre passende salmer eller lovsanger kan benyttes – valgt etter gudstjenestens tema og/eller kirkeårstid. Eventuelt kan ett eller flere lovsangsomkvæd benyttes.

Noter til leddet Lovsang GLORIA:

- Organistens gudstjenestebok
- Liturgisk musikk, hefte 1-3
- Norsk Salmebok
- Salmer 1997
- Ny fremtidig Salmebok
- og eventuelt andre kilder

DAGENS BØNN

Utforming av Dagens bønn til kirkeårets søn- og helligdager er under utarbeidelse, med sikte på å få klar Dagens bønn til 2. rekke til kirkeåret 2011/12.

FORBØNN

Se veiledning, s.000.

I. TEMAOMRÅDER

Forbønn for kirken og verden – lokalt tilrettelagt

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter temaområdene nedenfor. Under hvert temaområde er det listet opp en rekke stikkord, til hjelp i menighetens forarbeid med bønningen. Når den konkrete bønningen skal utformes, vil det være nødvendig å gjøre et utvalg i stikkordslisten, eventuelt også ta inn andre tema ut fra den aktuelle situasjonen og ut fra det preget man vil at gudstjenesten skal ha.

Noen stikkord er i det følgende listet opp under flere temaområder. Det betyr at de kan komme til uttrykk under den del av forbønningen hvor det er aktuelt og naturlig.

Rekkefølgen for temaområdene kan endres. Det samme gjelder rekkefølgen på stikkordene under det enkelte temaområde. Slik vil forbønningen i praksis kunne fokusere på det som er karakteristisk for den aktuelle gudstjenesten.

Forbønn for gudstjenestens takkeoffer tas inn under det tema som er naturlig.

1. Jordens folk og nasjoner

Mennesker i nød, bl.a.: Mennesker rammet av ulykker og katastrofer, fattigdom, krig og konflikter og annen nød og krise.

Kamp for fred og rettferdighet.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Annen internasjonal forvaltertjeneste.

Mennesker med lederansvar i verdenssamfunnet.

Internasjonale organer og organisasjoner.

2. Vårt eget land og folk

Mennesker i nød: Syke, ensomme, fattige, mennesker utsatt for vold og overgrep, mennesker rammet av ulykker, katastrofer og kriser.

Mennesker med lederansvar (nasjonalt, regionalt og lokalt).

Kongen og hans hus (Kongen bør nevnes ved navn).

Barns og unges oppvekstvilkår.

Arbeid med å integrere og inkludere ulike grupper.

Vern om menneskets verdi, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Vårt eget lands rolle i verdenssamfunnet.

Annen forvaltertjeneste, nasjonalt og regionalt.

3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land

Den verdensvide kirken. Misjon og diakoni.

Misjonsprosjekter og vennskapsmenigheter.

Mennesker som blir forfulgt på grunn av sin tro.

Den norske kirkes lederskap og styrende organer, nasjonalt og regionalt.
Bispedømmets biskop (bør nevnes ved navn).
Kirkens gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.
Andre kirkesamfunn i Norge.
Kontakt og dialog med andre trossamfunn.
Evangeliets fremgang.

4. Vår egen menighet, våre familier og stedet hvor vi bor

Lokalmenighet, døpte, konfirmanter, barn og unge mv.
Mennesker med lederansvar i menigheten.
Aktuelle planer og prosjekter.
Gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.
Våre familier, andre nære relasjoner og vi som er sammen på gudstjenesten.
Mennesker, grupperinger og institusjoner i lokalsamfunnet. Barnehage, skole, syke/aldershjem og lignende.
Arbeidsplasser, familie, naboskap, mennesker som har bedt om forbønn.
Lokal forvaltertjeneste og vern om skaperverket.
Kall til tro og tjeneste.

5. Aktuelle hendelser.

Det bes for aktuelle hendelser i de temaområder ovenfor hvor de naturlig hører hjemme, eller det kan bes for dem i et eget avsnitt.

II. MODELLER FOR LOKALT TILRETTELAGTE FORBØNNER

Forbønnsmodell 1 (følger temaområdene)

Når denne bønnen forberedes, bør det gjøres klart om bare bønneemner skal nevnes, eller om det skal utarbeides fullstendige bønner. Et bønneemne bør være kort og presist formulert og på den måten angi retning og være til hjelp for den enkeltes stille bønn.
Dersom det utarbeides fullstendige bønner, kan stillheten i hvert bønneledd utelates.

ML/L: La oss be for jordens folk og nasjoner.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

ML/L: La oss be for vårt eget land og folk.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

ML/L: La oss be for den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

ML/L: La oss be for vår egen menighet og stedet hvor vi bor.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønnen kan avsluttes med:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

Stille bønn

L: Gud, vi ber.

(eller: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn).

M: Menighetssvar

Forbønnsmodell 2 (lystenning)

Se veiledning, s.000.

Denne modellen kan være aktuell blant annet i gudstjenester hvor barn og unge (for eksempel konfirmanter) tar del i forberedelse og gjennomføring gudstjenesten.

Velg 3 – 6 av bønneemnene og utform dem i samsvar med modellen nedenfor.

Eventuelt kan bønnen disponeres etter temaområdene (se s. 000)

Hvert av bønneavsnittene kan gjennomføres slik:

ML/ L: La oss vende oss til Gud i bønn

Vi tenner et lys for...

Et lys tennes på en lysglobe eller på et bord med bønnelys.

og takker / ber for / om...

Her følger en eller flere bønner for det bønneemnet lyset ble tent for.

Her kan følge *Bønnestillhet*

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønnsmodell 3 (salme)

Se veiledning, s.000.

Salmer kan egne seg til bruk under forbønnen, gjerne slik at de synges vers for vers. Det kan da utformes aktuelle bønner med utgangspunkt i hvert enkelt vers.

Eksempel på noen egnede salmer:

Vi rekker våre hender frem (NoS 710)

Vær meg nær, å Gud (NoS389)

Jeg folder mine hender små (NoS 725 / 726)

Da jeg trengte en neste (NoS 707)

Gi fred, å Herre Gud, gi fred i våre harde tider (NoS 722)

Vår himmelske Far (S97 92)

Forbønnsmodell 4 (fire himmelretninger)

Se veiledning, s.000.

Denne modellen kan blant annet være aktuell i gudstjenester med misjon og internasjonal diakoni som tema.

Det utarbeides aktuelle bønner som har sammenheng med hver av de fire himmelretningene. Det kan være bønner for søsterkirker, mennesker i for konflikter og katastrofer, for skaperverket eller aktuelle hendelser. Forbønn for gudstjenestens takkeoffer kan plasseres ved den himmelretningen der det er naturlig.

Forbønnen kan innledes slik:

ML/L: La oss be for kirken og verden ved å reise oss og vende oss i de fire himmelretningene.

Menigheten reiser seg.

1. Øst

ML/L: Vi vender oss mot øst og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretningen.

Et lys kan tennes mot øst, på en lysglobe eller på et bord med fire ”bønnelys”.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Øst.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

2. Vest

L: Vi vender oss mot vest og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot vest, på en lysglobe eller på et bord med fire ”bønnelys”.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Vest.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

3. Sør

L: Vi vender oss mot sør og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot sør, på en lysglobe eller på et bord med fire ”bønnelys”.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Sør

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

4. Nord

L: Vi vender oss mot nord og ber for vår egen del av kirken og verden.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot nord, på en lysglobe eller på et bord med fire ”bønnelys”.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Nord.

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

Forbønnsmodell 5 (Bønnevandring)

Se veiledning, s.000.

Bønnevandring kan skje under forbønnen i gudstjenesten, eventuelt samtidig med nattverd måltidet. Bønnevandringen kan også utvides til å bli en egen vandregudstjeneste.

Underveis i vandringen bør det være musikk, gjerne en veksling mellom instrumentalmusikk og sang, enten korsang eller solosang.

Eksempler på stasjoner i bønnevandringen:

- Stille bønn ved alterringen – mulighet til å knele ned i bønn og ettertanke.
- Personlig forbønn, eventuelt med håndspåleggelse – på et sted i rommet der det er mulig å være litt tilbaketrukket.
- Velsignelse – den enkelte kan knele mens en medarbeider legger hånden på hodet og velsigner med en fast formulert velsignelse.
- Dåpspåminnelse – ved døpefonten. Den enkelte blir tegnet med korsets tegn og hører et løftesord.
- Bønnekrukke – mulighet for å skrive bønnelapper, eventuelt tegne bønner (for barn og voksne som lettere uttrykker seg med tegning enn med ord). Velg gjerne papir i forskjellige farger, med opplysning om at de som skriver på et bestemt farget ark, ønsker bønnene lest opp. Bønnelappene kan legges i krukker og bæres fram til alteret når bønnevandringen er slutt.
- Lystening – i lysglobe og/eller annet sted i rommet.

- Skriftemål – de som ønsker å få tilsagt syndenes forlatelse, kan knele ned ved framsatte stoler og bekjenne sine synder (se Veiledning om skriftemål s. 000). Liturgen/medliturgen legger hendene på den knelendes hode og sier tilsigelsordene: *”Etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling, tilsier jeg deg alle dine synders nådige forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.”*
- Fotvasking – Dette er mest aktuelt på spesielle gudstjenestedager, for eksempel skjærtorsdag.
- Andre elementer, for eksempel knyttet til temaet i gudstjenestens. Stasjoner som gir informasjon om og hjelp til fordypning. Symbolhandlinger, formingsoppgaver og lignende.
- Kunstverk som sted for ettertanke og bønn. Gjerne installasjoner eller samtidskunst som man kan låne/leie av kunstnere.

I gudstjenester uten nattverd kan bønnevandringen avsluttes med at man ber Fadervår som fellesbønn.

I gudstjenester hvor bønnevandringen skjer samtidig med nattverdmåltidet, avsluttes vandringen etter at alle har mottatt nattverden, og liturgen ser at det er tid for å avslutte vandringen.

Da kan bønnekrukker bæres fram og settes på alteret.

Deretter følger nattverdets tilsigelsesord. Etter disse ordene kan eventuelt noen av bønnene leses (dersom det er opplyst om det på forhånd) – og det hele kan avsluttes med denne eller en annen passende bønn:

L: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn.

III. FORMULERTE FORBØNNER

Forbønn 1

ML/L: For din kirke på jorden, for fellesskap mellom de troende, for evangeliets fremgang i hele verden ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For din kirke i vårt land, for vår biskop og våre menigheter, for alle dine tjenere og medarbeidere ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om vekst i troen gjennom Ord og Sakrament, om trofasthet i bønn, om tålmodighet og glede ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om frihet og fred i verden, om brød til de sultende, om rettferdighet for flyktninger og forfulgte, om fellesskap over grensene ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For vår konge og hans hus, for alle som har lederansvar iblant oss ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For alle syke og nedbrutte, for ensomme og forlatte, for alle i fristelse og fare ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om ditt nærvær i all nød, om kraft til å tjene og til en gang å nå det evige liv ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Eventuelt kan det følge bønnestillhet innledet med ordene:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet
Bønnestillhet

ML/L *avslutter med:*

Gud, vi ber deg.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

(Bearbeidet etter Forbønn D i prekengudstjenesten)

Forbønn 2

Allmektige, evige Gud, vi takker deg og priser ditt hellige navn,
for du er god og din barmhjertighet tar aldri slutt.

Vi ber for den verdensvide kirke.

Gi enhet mellom alle troende.

La evangeliet ha fremgang i alle land.

Se i nåde til det folk som du ga
dine løfter i den gamle pakt.

Styrk forkynnere og misjonærer
og alle som strider troens gode strid.

(For... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Hold oss fast i din sannhet.

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for menigheten vår.

Gi oss mot og vilje til å tjene deg.

Styrk oss gjennom ordet og sakramentene,
så vi får kraft og vilje til å stå sammen mot onde krefter.

Kall konfirmantene våre til et liv
i tro og tjeneste.

(Om... aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Led oss ved ditt ord og din visdom.

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for mennesker som har det vondt,
for syke og ensomme,
for hjemløse,
for flyktninger og krigsofre,
for alle som lider urett og er undertrykt,
og for dem som nylig er kommet til landet vårt.

(For... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Hjelp oss å verne om menneskets verd
fra livets begynnelse til livets slutt,
det ber vi deg om Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for verden.

Bevar alle jordens folk fra flom og tørke
og velsign oss med godt og tjenlig vær.

Gi oss vilje til å ta vare på jorden du har gitt oss.

Gi fred og frihet for folk og nasjoner,
rettferdighet i samfunn og arbeidsliv,

velsignelse over arbeidet vårt,
og evne og vilje til å dele på en rettferdig måte.
(Om... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Gi oss din fred.

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

(Bearbeidet etter Forbønn B i prekengudstjenesten)

FORBØNN 3

Evige Gud, himmelens og jordens skaper,
vi takker og lovpriser deg for all din godhet mot oss.

Vi ber for ditt skaperverk.

Hjelp oss å forvalte det til beste for hverandre.

Led folk og nasjoner til å leve i fellesskap og fred.

Bevar vår konge. og hans hus.

Gi visdom og mot til alle som har lederansvar blant oss.

Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)

Fri oss alle fra misunnelse og mistenksomhet

og hjelp oss til å leve i fred og forsoning.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Vi ber for alle som lever i fattigdom.

Vær vern og ly for dem som er på flukt fra krig og katastrofer.

Vi ber om fred for Jerusalem og for alle

som knytter sine håp til denne byen.

Vi ber for det forsvarsløse liv.

Vær nær hos alle som er syke og som trenger hjelp.

Vi ber for alle som savner fellesskap og tilhørighet.

Hold din vernende hånd over barnet i mors liv.

Hjelp dem som utsettes for vold og overgrep.

Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)

Gjør oss til tjenere som kan lytte, lindre og lege.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Vi ber for din kirke på jord.

Fyll den med din Ånd.

Vern oss mot vrang lære og død gudsdyrkelse.

Vær hos alle som blir forfulgt for ditt navns skyld.

Vi ber for vår biskop (navnet kan nevnes)

og for alle med lederansvar i vår kirke.

Vi ber for vår menighet, for våre gudstjenester og samvær,
for de som er døpt / skal døpes i dag (*den/de dømte nevnes med fornavn*),
for deres foreldre, faddere og andre som står dem nær.

Vi ber for våre konfirmanter.

Hjelp dem å finne din vei gjennom livet.

La dem kjenne seg omsluttet av din kjærlighet.

Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)

Gi oss et åpent sinn i møte med mennesker av en annen tro eller overbevisning,
så vi ikke fordømmer og taler usant om hverandre.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode Gud, vi ber for de fellesskap hvor vi hører til,
i menighet, familie, vennekrets og nabolag.

Vi ber for våre barnehager og skoler,

for bedrifter og arbeidsplasser

og de som er arbeidsledige.

Vær nær hos alle som strever med sitt liv,

Vi ber... (her kan følge bønn for institusjoner i lokalsamfunnet, syke/aldershjem og lignende, vennsrelasjoner til mennesker og prosjekter i andre land, og andre bønner som har sammenheng med temaet)

Vi ber for våre hjem.

La troskap og respekt prege vår omgang med hverandre.

Forbønnen kan avsluttes med

L: La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet

L: Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønn 4

Far i himmelen,

Takk for at du skapte oss,

og takk for at du skapte jorden vi bor på.

Takk for at du kjenner oss og elsker oss.

Hjelp oss til å ta vare på hverandre og på alt det du har skapt.

Gud vi ber.

M: Menighetssvar

Kjære Jesus:

Du fant venner du kunne glede deg sammen med og gråte hos.

Takk for evnen vår til vennskap.

Hjelp oss å være til stede for hverandre.

La alle mennesker finne noen de kan stole på.
Du har vist oss at alle mennesker er like viktige og like verdifulle.
Vær hos alle som lider på grunn av uforstand eller ondskap.
Hjelp oss til å kjempe mot undertrykkelse og urett.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode Hellige Ånd:
Du viser oss veien vi skal gå.
Gi oss vilje og kraft til å gå den.
Gi oss visdom og styrke så vi kan stå sammen.
Du har kalt oss til å være din kirke.
Kom til oss med dine gaver
og hjelp oss å være lys og salt i verden.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

LITANIER

Fredslitaniet

Det kan bes en kort bønn med aktuelle bønneemner etter dette litaniet. Eventuelt kan det avsluttes med "La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet."

Litaniets tekst kan også danne mønster for utforming av aktuelle bønner, som kan erstatte enkelte eller alle bønnene.

F Vi ber om velsignelse

P Velsignet være ditt rike, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

Litaniet kan eventuelt begynne her:

F La oss be i fred til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F Om fred fra det høye og frelse for vår sjel,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F Om fred i hele verden, om samhold i Guds hellige kirke, og om alles enhet,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F For dette hellige hus og for dem som trer inn i det med tro, ærbødighet og
gudsfrykt,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F For hele Guds folk, for alle vår kirkes tjenere, for våre prester
og vår biskop (navn kan nevnes), la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F For denne by/bygd og for alle land og steder, og for de troende som bor der,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F Om tjenlig vær, om rikelig grøde på jorden og om fredelige tider,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F For dem som ferdes til sjøs, på land og i luften,
for de syke og for dem som lider, for fanger og deres frelse,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F At vi må bli befridd fra all trengsel, vrede, nød og fare,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F Hjelp oss, frels oss, miskunn deg over oss, og vern oss, Herre, i din nåde.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

F La oss komme dem i hu som var tro like til døden,
så vi overgir oss selv og hverandre og våre liv til Herren Jesus Kristus.

A Ja, til deg, vår Herre.

P For seieren, æren og makten tilhører deg,
Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen. / Amen, amen, amen.

Litaniet

Dette mest tradisjonelle litaniet i vår kirke ble utformet av Martin Luther, på grunnlag av det middelalderske helgenlitaniet. Lenge var dette det eneste litaniet. Det ble derfor omtalt i bestemt form, og det har særlig vært knyttet til fastetiden og Bots- og bededag.

Menigheten kan synges hele vers 2 og 8.

På gudstjenester med nattverd kan det avsluttende "O du Guds Lam" utelates i litaniet.

1

A Kyrie eleison, Gud Fader, miskunne deg.

Kriste eleison, Herre Krist, miskunne deg.

Kyrie eleison, Hellig Ånd, miskunne deg.

2

F (A) Gud, vår Far i himmelen,

A miskunne deg over oss.

F (A) Herre Jesus, verdens Frelser,

A miskunne deg over oss.

F (A) Hellig Ånd, vår trøster,

A miskunne deg over oss.

3

F Fra alle synder, fra all villfarelse, fra alt det som ondt er,

A fri oss, kjære Herre Gud.

4

F Fra en ond og brå død, fra krig og undertrykkelse,
fra ulykker og ødeleggelse,

A fri oss, kjære Herre Gud.

F Fra den evige død,

A fri oss, kjære Herre Gud.

5

F For Kristi hellige fødsels skyld, for hans kors og hans død,
for hans seierrike oppstandelse og himmelfart,

i vår lykkes tid, i vår sorg og vår nød,

i vår siste time og på dommens dag,

A hjelp oss, kjære Herre Gud.

6

F Styr og led din hellige kristne kirke,
og la den forenes i din sannhet.

Gi kirken tjenere som holder fast på ditt ord.

Bevar oss fra vrang lære og død tro.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

F Styrk vår menighet med din Ånd og kraft.

Kall de frafalne tilbake, og la ditt ord ha fremgang på jorden.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

7

F Gi fred og samhold i alle land. Vern vårt folk og vår konge.

Bevar vår jord og velsign vårt arbeid.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

F Kom dem til hjelp som er i nød og fare.

Gjør vel mot dem som gjør ondt mot oss.

Miskunn deg over alle mennesker.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

F Jesus Kristus, Guds Sønn.

A Herre, ta imot vår bønn.

8

F (A) O du Guds Lam, som bar all verdens synder,

A miskunne deg over oss.

F (A) O du Guds Lam, som bar all verdens synder,

A miskunne deg over oss.

9

F (A) O du Guds Lam, som bar all verdens synder,

A gi oss din fred.

A Å Herre, hør vår bønn, og la vårt rop komme til deg. Amen.

Det kan bes noen korte bønner mellom litaniet og fastekollekten. Eventuelt kan bønnene avsluttes med ”La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.”

L/ML: Vi takker deg, Gud, vår Far,
du som har gitt oss din enbårne Sønn, Jesus Kristus,
for at hver den som tror på ham,
ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Vi takker deg, Jesus Kristus,
du som har båret våre synder på ditt hellige legeme
og slettet ut vår skyld med ditt blod.

Vi takker deg, Hellige Ånd,
du som gir oss denne tro i våre hjerter
at Jesus Kristus er vår eneste redning og frelse.

Gud, gi oss din nåde, så vi fullt og fast tror
at alle våre synder er tilgitt for Jesu Kristi lidelse og døds skyld.
Styrk oss ved din Hellige Ånd, så vi daglig motstår
synd og fristelser og alltid holder oss nær til Jesus,
inntil vi ser ham ansikt til ansikt.

Vi ber i Jesu Kristi navn.

M: **Amen.**

V. MENIGHETSSVAR

Ulike menighetssvar finnes i:

- Organistens gudstjenestebok
- Liturgisk musikk, hefte 1-3
- Norsk Salmebok
- Salmer 1997
- Ny fremtidig Salmebok
- og eventuelt andre kilder

KIRKEÅRSPREFASJONER

Liturgen messer eller fremsier kirkeårsprefasjonen.

Advent

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden for å oppfylle de løfter du gav ditt folk gjennom profetene. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Jul og Maria budskapsdag

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for vår skyld ble menneske for at vi skulle bli dine barn, frelst ut av mørket og inn i ditt underfulle lys. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Åpenbaringstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som åpenbarte din herlighet for verden, så den som følger ham ikke skal vandre i mørket, men ha lys og evig liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Faste

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, Han som elsket oss og gav seg selv for oss, så han ble lydig til døden, ja døden på korset. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Påske

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det rette påskelam, som har båret våre synder, og ved sin oppstandelse har han seiret over døden. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Kristi himmelfartsdag og søndag før pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for opp til himmelen og nå sitter ved din høyre hånd. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, for han troner ved din høyre hånd og har sendt Den Hellige Ånd over sine vitner, så ditt folk kan juble av glede og forkynne dine store gjerninger på mange tungemål. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Treenighetstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden, for at vi ved hans død skulle få tilgivelse for syndene og ved hans oppstandelse vinne det evige liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv, så den som kommer til ham, ikke skal hunge, og den som tror på ham, aldri skal tørste. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som kom til oss med himmelriket og forkynte det glade budskap, så syndere får sitte til bords i Guds rike. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som gjorde oss til sine disipler og ga løftet om å være med oss alle dager inntil verdens ende. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Allehelgensdag, martyrdager

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som var Frelser og forbilde for alle dine hellige som har fullført løpet og bevart troen. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

NATTVERDBØNNER

Nattverdbønn A

Innledende lovprisning

ℒ messer eller fremsier kirkeårets prefasjon.

α Hellig, hellig, hellig

ℒ Vi priser deg, hellige Gud, himmelens og jordens Skaper, du som har elsket verden og gitt din Sønn, Jesus Kristus, for at han skulle frelse oss fra synd og død og vinne deg et hellig folk. Vi ber deg: Send din Ånd over oss og dine gaver så vi i tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av den. Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L: Nådige Gud, vi feirer dette måltid med glede og takk for din Sønns fullbrakte offer, i troen på hans seierrike oppstandelse og himmelfart og i forventning om hans gjenkomst i herlighet.

Vi ber deg:

Fyll oss med din kjærlighet, så vi kan gjenkjenne Kristus i den som sulter og tørster. Gi oss å elske hverandre som du har elsket oss, og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

α Vår Far / Fader vår

Nattverdbønn fra høymesseliturgien 1977 (revidert).

Nattverbønn B

Innledende lovprisning

ℒ *messer eller fremsier:* Vi takker deg, hellige Gud, ved din Sønn Jesus Kristus. Han er det evige Ord, og ved dette Ord skapte du alt. Da tiden var inne, sendte du ham til verden som frelser og befrier. For dette priser vi deg, sammen med alle dine hellige i himmelen og på jorden:

ℳ **Hellig, hellig, hellig**

ℒ Vi lover deg Gud, og takker deg for din Sønn Jesus Kristus. Ved Åndens kraft ble han født av jomfru Maria, han levde under samme kår som oss og endte sitt liv da han strakte sine hender ut på korsets tre. Slik tilintetgjorde han døden, brøt ondskapens lenker og åpenbarte for oss legemets oppstandelse.

Derfor minnes vi hans død og oppstandelse når vi bringer fram for deg disse gaver. Vi ber deg: Send din Hellige Ånd over dem, så de for oss blir livets brød og frelsens kalk.

Innstiftelsesordene VERBA

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av den. Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L: La alle som får del i brødet og vinen, forenes til ett. Fyll oss med din hellige Ånd og grunnfest oss i sannheten, så vi kan prise deg og leve til din ære.

ℳ **Vår Far / Fader vår**

Nattverbønn på grunnlag av Hippolyts tekst

Nattverdbønn C

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier:

Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos deg, Gud!

Himlene forteller om din herlighet, og jorden vitner om dine henders verk.

Sammen med de troende gjennom alle tider vil vi prise ditt hellige navn:

α Hellig, hellig, hellig

L Hellig og barmhjertig er du, Gud,

som ikke vendte deg bort da mennesket syndet,

men ga ditt løfte til Abraham om velsignelse for alle folkeslag.

Mektig og trofast er du, som befridde ditt folk fra trelldom,

og fornyet dine løfter gjennom profetene.

Da tiden var inne, sendte du din Sønn, født av en kvinne,

for å kjøpe oss fri og gi oss retten til å være dine barn.

Ved hans død på korset forsonte du alt med deg selv og skapte fred,

og ved hans oppstandelse ble døden overvunnet.

Vi ber deg: Send din Ånd over oss og over dine gaver.

Foren oss i troen på din nåde, så vi kan ta imot Jesu legeme og blod

til forsoning og fred, og forkynne hans død til han kommer.

Innstiftelsesordene VERBA

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere.

Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem

og sa: Drikk alle av den. Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om

meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L Evige Gud, sammen med alt som er skapt, venter vi med lengsel på å bli frigjort fra forgjengeligheten og få del i den frihet som dine barn skal eie i herligheten. Fra deg og ved deg og til deg er alle ting. Deg være ære i all evighet!

α Vår Far / Fader vår

Nattverdbønn med paulinske tekster.

Nattverdbønn D

Innledende lovprisning

ℒ messer eller fremsier kirkeårets prefasjon.

eller

Vi lovpriser deg, evige Gud,
du som har skapt verden og alt som er i den.
Det er i deg vi lever, beveger oss og er til.
Sammen med din menighet i himmelen og på jorden
lovsynger vi ditt hellige navn:

Hellig, hellig, hellig

ℒ Vi takker deg, all godhets kilde. Du sendte din Sønn. Han ble korsfestet og sto opp fra de døde. Han åpnet skriftene og åpenbarte seg for sine venner da han brøt brødet og gav dem. Nå ber vi deg: La din Ånd komme over oss og over dine gaver, så våre øyne åpnes, og vi kjenner ham igjen som vår korsfestede og oppstandne Frelser.

Innstiftelsesordene VERBA

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av den. Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L: Hellige Gud, gi oss brennende hjerter, så vi i undring og glede tar vare på ditt ord og viser barmhjertighet mot den som lider. Bli hos oss, også når vi tviler og sørger. Gå med oss, inntil savn og smerte har veket for evig jubel og lovsang!

α Vår Far / Fader vår

Nattverdbønn ut fra Emmausberetningen (Luk 24)

Nattverdbønn E

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon.

eller

L Vi takker deg, gode Gud, du som holder himmel og jord i dine hender. Sammen med englene og din menighet i himmelen og på jorden lovpriser vi ditt hellige navn:

A Hellig, hellig, hellig eller en annen lovsang

L Hellige Gud, du har skapt oss i ditt bilde og gitt oss livet i gave. Vi takker deg for Jesus Kristus, verdens frelser. Ved troen på hans død og oppstandelse har vi tilgivelse for syndene og evig liv. Vi takker deg for dåpen, der vi blir født på ny, og for nattverden, der du samler oss som din store familie.

Vi ber deg: Send din Ånd over oss og over dine gaver. Gjør oss til ett med hverandre og med Jesus Kristus.

Innstiftelsesordene VERBA

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av den. Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L: Gud, ta oss alle i din favn, slik en kjærlig mor samler barna sine om seg. Gi oss å elske hverandre, slik du elsker oss, og la de små bli opphøyet og de sultne bli mett med gode gaver.

Liturgen og/eller et eller flere barn:

Sammen med alle dine barn ber vi den bønne din Sønn har lært oss.

A Vår Far / Fader vår

Nattverdbønn omformet etter Familiemessen

Nattverdordning for særlige anledninger

Denne ordningen kan brukes på hovedgudstjenester særlig tilpasset barn og unge, samt på temagudstjenester. Når hovedgudstjenesten feires som høymesse, brukes den ikke.

Forberedelse av måltidet

Brød og vin bæres fram/gjøres klar.

Hilsen

L La oss lovprise Gud.

Menigheten reiser seg

A Takk og ære tilhører Gud i all evighet.

eller

L La oss lovprise Gud.

Menigheten reiser seg

ML Gud vil vi takke og ære.

A Gud vil vi takke og ære.

Hellig (Sanctus) eller en annen lovsang

Nattverdbønn med innstiftelsesordene

En av følgende bønner:

L: Gode Gud, vi takker deg for din herlighet som er utbredt over himmel og jord. Gjennom dåpens vann befri du oss fra mørkets makt og forent oss med Jesus Kristus, din Sønn. Nå ber vi deg: Send din Ånd over oss og dine gaver, så vi får kraft til å leve og frimodighet til å tro.	L: Trofaste Gud, vi vil prise deg så lenge vi lever, og lovsynge ditt navn til evig tid. Vi takker deg for at du sendte din Sønn Jesus Kristus til frelse for verden. Ved hans død får vi våre synder tilgitt, og i hans oppstandelse kan vi leve det nye livet. Nå ber vi deg: Send din Ånd over oss og dine gaver, så de blir et håpets tegn i våre liv.	L: Vi lovsynger deg, Gud, himmelens og jordens skaper. Du omslutter oss med kjærlighet og omsorg. Takk for frelsen du har gitt oss gjennom Jesus Kristus. Vi ber deg: Send din Ånd over oss og dine gaver.
--	--	--

Vår Herre, Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han kalken etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av den. Denne kalken er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Etter innstiftelsesordene kan liturg og menighet si:

L: Stort er troens mysterium.

A: **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**

Følgende setning kan tilføyes:

A: **Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

ℱ Vår Far / Fader vår

Dette leddet kan utelates i denne korte nattverdordningen.

Fredshilsen

ℒ Guds fred være med dere.

ℳ Guds fred være med deg.

Liturgen eller en medliturg kan deretter føye til:

L/ML: La oss hilse hverandre med et tegn på fred.

Menigheten hilser hverandre med håndtrykk og kan si Guds fred, eller lignende ord.

Utdeling

Se Veiledning s. 000

Utdelingsordene lyder:

Dette er Jesu legeme.

Dette er Jesu blod.

Eller

Kristi kropp, gitt for deg

Kristi blod, utøst for deg

Etter utdelingen sier liturgen:

L: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus har nå gitt oss sitt hellige legeme og blod som han gav til soning for alle våre synder.

M eller L: **Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.**

L kan tilføye: Fred være med dere.

Måltidets avslutning

Her kan følge en av de oppsatte takkebønnene, en lokalt utformet, eller en annen egnet takkebønn.

VELSIGNELSESORD OG UTSENDELSSESORD

VELSIGNELSESORD

Normalt benyttes den aronittiske velsignelsen på menighetens hovedgudstjenester, og alltid når disse feires som høymesse.

På gudstjenester hvor det er ønskelig ut fra gudstjenestens tema og fokus, kan et av velsignelsesordene nedenfor, eller andre egnede velsignelsesord benyttes.

1.

Den apostoliske velsignelsen kan benyttes på gudstjenester hvor den ikke har vært brukt som inngangsord.

L: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle! ✠

M: **Amen.**

2.

Kan synges eller leses.

Alle: Velsign oss, Gud Fader. Velsign oss, Guds Sønn. Velsign oss, Guds Hellige Ånd. Amen.

3.

Kan synges eller leses.

L: Velsignelsen fra Gud, vår skaper,
Jesus Kristus, vår befrier,
og Den hellige ånd, vår livgiver,
være med dere alle. ✠

M: **Amen.**

UTSENDELSSESORD

I tillegg til utsendelsesordene i ordningen (se s.15) kan et annet egnet utsendelsesord benyttes. Det kan eventuelt også formuleres egne utsendelsesord.

Korte utsendelsesord kan eventuelt innledes med et bibelord, i tråd med dagens tekster/tema.
Noen eksempler:

Gud gav oss ikke en ånd som gjør motløs; vi fikk Ånden som gir kraft, kjærlighet og visdom (2 Tim 1,7).

Gå i fred.

Guds fred, som overgår all forstand,
skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus (Fil 4,7).

Gå i fred.

Kristus sier: ” Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere og satt dere til å gå ut og bære frukt, en frukt som varer.” (Joh 15,16)

Gå i fred.

(Utsendelsesord fra Vigslingsliturgien)

SENTRALE LITURGISKE TEKSTER PÅ NORDSAMISK, SØRSAMISK, LULESAMISK OG PÅ KVENSJK

Nordsamisk

INNGANGSORD

Nådehilsen

Ráhkis searvegoddi. Árbmu lehkos dinguin ja ráfi Ipmilis, Áhčisteamet ja Hearrás Jesus Kristusis.

I Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn

Áhči ja Bártni ja Bassi Vuoiŋŋa nammii.

KYRIE

Kyrie eleison, Ipmil Áhččámet árpmit min.
Kriste eleison, Hearrámet Kristus árpmit min.
Kyrie eleison, Bassi Vuoiŋŋa árpmit min.

DEN APOSTOLISKE TROSBEKJENNELSE

Mun oskkun Ipmil Áhččái, buotveagalažžii,
almmi ja eatnama sivdnideaddjái.

Mun oskkun Jesus Kristusii,
Ipmila áidnoriegádan Bárdnái, min Hearrái,
guhte sahkanii Bassi Vuoiŋŋas,
riegádii nieiddas Márjjás,
givssiduvvui Pontius Pilatusa áiggi,
russiinávlejuvvui, jámii ja hávdáduvvui,
njejai jábmiid riikii,
bajásčuožžilii jábmiid luhtte goalmát beaivvi,
manai bajás albmái,
čohkká Ipmila, buotveagalaš Áhči, olgeš gieda bealde,
bohtá fas doppe dubmet elliid ja jábmiid.

Mun oskkun Bassi Vuoiŋŋii,
bassi oktasaš girku,
bassi olbmuid searvevuoda,
suttuid ándagassii addojumi,
oačči bajásčuožžileami
ja agálaš eallima.
Amen.

FADERVÅR

Áhčči min, don guhte leat almmis!
Basuhuvvos du namma.
Bohtos du riika.
Šaddos du dáhttu
mo almmis nu maddái eatnama alde.
Atte midjiide odne min beaivválaš láibámet.
Ja atte midjiide min suttuideamet ándagassii,
nugo maddái mii ándagassii addit min velggolaččaidasamet.
Ja ale doalvo min geahččalusa sisa,
muhto beastte min bahás eret.
Dasgo du lea riika ja fápmu ja gudni agálašvuhtii.
Amen.

NATTVERD

Utdelingsord

Dát lea Jesusa rumaš.
Dát lea Jesusa varra.

Tilsigelsesord etter utdeling av nattverd:

Russiinárvlejuvvon ja bajásčuožžilan Jesus Kristus lea dál addán
didjiide (midjiide) bassi rupmašis ja varas, man son attii lonástussan buot din
(min) suttuid ovddas. Son nannešii ja bisuhivččii din (min) duohta oskkus agálaš
eallimii. Ráfi lehkos dinguin.

VELSIGNELSEN

Herrá buressivdnidivččii du ja várjalivččii du.
Herrá divttášii muođuidis čuovgat du badjelii
ja livččii dutnje árbmugas.
Herrá bajdivččii čalmmiidis du ala
ja attášii dutnje ráfi. ✠

Lulesamisk

INNGANGSORD

Nådehilsen

Gieres tjoaggulvis. Ármmo ja ráfe Jubmelis, Áhtjestimme ja Hærrá Jesus
Kristusis.

I Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn
Áhtje ja Bárne ja Ájlis Vuojnjanisá namán.

KYRIE

Kyrie eleison, dán Áhtjáma, guldala.
Kriste eleison, Kristus Hærráma, guldala.
Kyrie eleison, gulá, Ájlis Vuojnjanis.

DEN APOSTOLISKE TROSBEKJENNELSE

Mån jáhkáv Jubmel Áhtjáj, gájkvæksásij,
alme ja ednama sjivnnjediddjáj.

Jáhkáv Jesus Kristusij,
suv ájnariégádim Bárnnáj, mijá Hærráj,
guhti Ájlis Vuojnjanisás sahkanij,
niejdda Marias riegádij,
Pontius Pilatusa vuolen vájveduváj,
ruossinávliduváj, jámij ja hávddáduváj,
jábbmegij rijkkaj luojttádij,
goalmát bieje jábbmegij lussta tjuodtjelij,
almmáj vuolgij,
gájkviekses Jubmel Áhtje oalges bielen tjáhkkáhime,
dåppelt vas boahtemin viessojt ja jábbmegijt duobbitjit.

Jáhkáv Ájlis Vuojnjanissaj,
ájlis aktisasj girkkuj,
ájllisij sebrudahkaj,
suttoj ándagisluojtemij,
jábbmegij tjuodtjelibmáj ja ihkeven iellemij.
Amen.

FADERVÅR

Áhtje mijá guhti le almen.
Ájlistuvvus duv namma.
Båhtus duv rijkka.
Sjaddus duv sidot
gåk almen, náv aj ednamin.
Vatte midjij uddni mijá bæjvvásasj lájbev.
Ja luojte midjij suttojdimme ándagis,
náv gåk mij aj luojttep mijá velgulattajda.
Ja ale mijáv gæhtjalibmáj lájddi,

ájnat várjjala mijáv bahás.
Juhte duv le riikka ja fábm
ja herlukvuohhta ihkeven ájggáj.
Amen.

NATTVERD

Utdelingsord

Dát le Jesusa rumáj.
Dát le Jesusa varra.

Tilsigelsesord etter utdeling av nattverd:

Ruossinávllidum ja bájastjuodtjelam Jesus Kristus le dal didjij (midjij) vaddám ietjas ájlis rubmahav ja varáv majt sán sábadussan vattij dijá (mijá) suttoj ávdås. Sán gievrrodus dijáv (mijáv) ja várjjalus dijáv (mijáv) duodalasj jáhkon ihkeven iellemij.
Ráfe lehkus dijájna.

Velsignelsen

Hærrá buorrissjivnnjedus duv ja várjjalus duv.
Hærrá, tjuovggijus árudijás dunji ja árrus dunji ármogis.
Hærrá járggálus árudijás dunji ja vaddus dunji ráfev.
Amen. Amen. Amen.

Sørsamisk

INNGANGSORD

Nådehilsen

Jupmele dijjine áarmehke lea jih raeffiem dijjese vadta.

I Faderens, Sønnens og Den Helliges Ånds navn

Jupmel Aehtjien, Baernien jih Aejlies Voejkenen nommesne.

KYRIE

Kyrie eelejsán, Jupmel Aehtjie, aarmodh.
Kriste eelejsán, Kristuse áejvie, aarmodh.
Kyrie eelejsán, Aejlies Voejkene, aarmodh.

DEN APOSTOLISKE TROSBEKJENNELSE

Manne Jupmelen Aahtjan jaahkam,
faamoehkommes, Elmien j'ih eatnemen sjugniedæjjese.

Manne Jeesus Kristusasse jaahkam,
Jupmelen aajnege baarnan, mijjen åajvan
gie Aejlies Voejkenen baaktoe åadtjine sjidti,
Maarja miejteste reakasovvi,
Pontius Pilatusen baelien njåvtasovvi,
kroessese noeresovvi, jeemi j'ih kroeptese biejesovvi,
våålese jaemedede-rijhkese vöölki,
gålmeden biejjien jaemiedistie tjuedtjeli,
bæjjese Alman vöölki,
Jupmelen, faamoehkommes Aehtjien,
åelkies bielesne tjahkan,
gubpede viht edtja bååstede båetedh,
jielije j'ih åemie almetjidie dööpmedh.

Manne Aejlies Voejkenasse jaahkam,
gærhkoen aejlies ektievoetese,
aejlies almetji tjåanghkenæmman,
sådtoej luejhtiemasse,
åedtjien tjuedtjielæmman j'ih ihkuve jieliemasse.
Aamen.

FADERVÅR

Mijjen Aehtjie guhte leah Elmie-rijhkesne.
Baajh dov nommem aejliestovvedh.
Baajh dov rijhkem båetedh.
Baajh dov syjhtedem eatnamiesnie sjidtedh guktie Elmie-rijhkesne.
Luejhtieh mijjeste maam mijjeh meadteme
Guktie mijjeh luejhtebe dejstie guhth mijjese meadteme.
Aellieh luejhtieh mijjem giehtjelimmiej sijse,
Valla vaarjelh mijjem bahheste.
Juktie rijhke lea dov, faamoe j'ih earoe ihkuven aajkan. Aamen.

NATTVERD

Utdelingsord

Altern. I:
Daate lea Jeesusen åedtjie
Daate lea Jeesusen vïrre

Altern. II:
Daate lea Jeesusen åedtjie mij dutnjien vadtasåvva

Daate lea Jeesusen virre mij dov gielhtie gaalki

Tilsigelsesord etter utdeling av nattverd:

Jeesus Kristuse gie kroessese noeresovvi jih jaemiedistie tjuedtjeli, lea altese aejlies åedtjiem jih virrem dijjeese (mijjese) vadteme sådtojste gorresovvedh. Jeesuse dijjeese (mijjese) faamoem vadta jih dijjem (mijjem) saetnies jaahkosne vaarjele ihkuve jiemedasse. Raeffie dijjeese!

VELSIGNELSEN

Jupmele datnem bueriesjugnehte jih datnem vaarjele.
Jupmele jijtse ååredæjjine dutnjien tjuavka
jih dutnjien åårmehke orre.
Jupmele jijtse ååredæjjine dov gåajkoe jårra
jih dutnjien raeffiem vadta. ✠

Kvensk

INNGANGSORD

Nådehilsen

Rakas seurakunta.
Armo olkhood teile
Ja rauha Jumalalta, meiðän Isältä,
Ja Herralta Jesukselta Kristukselta.

I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn

Isän ja pojan ja pyhän hengen nimheen.

KYRIE

Kyrie eleison, Jumala meiðän Isä, armatta minnuu.
Kriste eleison, Herra Kristus, armatta minnuu.
Kyrie eleison, Pyhä Henki, armatta minnuu.

DEN APOSTOLISKE TROSBEKJENNELSE

Mie uskon Jumalhaan,
kaikkivalttihaasheen
Taivhaan ja mailman luojhaan.

Mie uskon Jeesuksheen Kristuksheen,
Jumalan ainutsyntyisheen Poikhaan,

meidän Herrhaan,
sikkiintyny Pyhän Hengen kautta,
jonka Neittyt Maaria synnytti,
piinattu Pontius Pilatuksen alla,
ristiinnaulittu, kuollu ja hauðattu,
meni kuolemanvaltakunthaan,
nousi ylös kolmantena päivänä,
meni taivhaasheen,
istuu Jumalan kaikkivalttihaan
Isän oikeela puolela
ja tullee takasin tuomitemhaan ellävii ja kuolheita.

Mie uskon Pyhhään Henkheen,
pyhhään tavalisheen kirkhoon,
pyhhiin valtakunthaan,
synttiin antheeksi antamisheen,
ruumhiin ylösnousemisheen,
ja ikuisheen elämhään.
Aamen.

FADERVÅR

Isä meidän, joka olet taivhaassa!
Pyhitetty olkhoon sinun nimi
Likenytkhөөn sinun valtakunta
Tapattukhoon sinun tahto
Niin maassa, niinko taivhaassaki
Anna meile tänä päivänä meidän jokapäiväisen leivän
Ja anna meile meidän synnit antheeksi
Niinko metki annama antheeksi meidän velvolisile
Ja älä johðata meitä kiussauksheen
Mutta päästä meidät pahasta
Sillä sinun oon valtakunta,
voima, ja kunnia
ijänkaikkisesti
Aamen

NATTVERD

Utdelingsord

Jakosanat:

Tämä oon Jeesuksen ruumis.

Tämä oon Jeesuksen veri.

Tilsigelsesord etter utdeling av nattverd

Ristiinnaulittu ja ylösnoussu Jeesus Kristus
oon nyt antanu meile oman pyhän ruumhiin ja veren
mikkä hän antoi meile meiðän synttiin sovitukseksi
Hän vahvistakhon meiðät ja pitäkhöön meiðät toðelisessa uskossa
ijänkaikkisheen elämhään.
Rauha olkohon teiðän kansa.

Velsignelsen

Herra siunatkohon sinnuu ja varjelkohon sinnuu!
Herra antakhon kasvot loistaa sinun yli ja olkohon sinule armolinen!
Herra kääntäkhöön kasvot sinun pääle ja antakhon sinule rauhan!
Aamen. Aamen. Aamen

HOVEDGUDSTJENESTEN PÅ SÆRSKILTE DAGER I KIRKEÅRET - RUBRIKKER

ADVENTSTIDEN

I advents- og juletiden, kan det være aktuelt å bruke lyssymbolikk som liturgisk virkemiddel. Når Lysmesse/lysgudstjeneste ikke holdes som hovedgudstjeneste, kan den holdes som fritt oppbygd temagudstjeneste.

På hovedgudstjenesten i adventstiden kan adventskrans med fire lys benyttes, samtidig som de aktuelle vers av egnet adventssalme synges. Dette kan gjøres på inngangssalmens plass, eller som selvstendig innslag etter samlingsbønnen.

JULAFTEN

Gudstjeneste på julaften kan legges opp etter struktureksempel 4, s.16, "Forenklet gudstjeneste uten nattverd".

1. JULEDAG

På juledags høytidsgudstjeneste brukes gjerne:

- Dagens bønn som samlingsbønn.*
- Gloria med laudamus.*
- Høytidsvers i prekenens innledningsdel, NoS 47, eller et annet egnet vers.*
- Nicenum som trosbekjennelse.*

2. JULEDAG

På "Stefanusdagen" kan en lokalt utformet forbønn som vektlegger temaet "mennesker som blir forfulgt for sin tro" benyttes (jfr. Temaområdene under Forbønn, s. 30-31), eller et ferdig utformet litani for de forfulgte.

SAMEFOLKETS DAG (6. februar)

Samefolkets dag kan markeres i egen gudstjeneste på selve dagen eller i forbindelse med hovedgudstjenesten nærmeste tilliggende søndag.

Aktuelle enkeltpersoner eller samiske miljøer i lokalsamfunnet bør trekkes inn i forberedelsen og gjennomføringen av gudstjenesten.

Lokale forhold avgjør hvordan gudstjenesten legges opp og i hvilken grad samisk språk tas i bruk. Dagens tematikk kan få nedslag i salme- og tekstvalg, preken, forbønn, musikk, symbolhandlinger etc. Som et minimum bør et samisk kyrie synges og dagen tematiseres i forbønnen.

Et utvalg liturgiledd og salmer på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk finnes i henholdsvis Ordning for hovedgudstjeneste og salmebok.

FASTEGUDSTJENESTE

Fastegudstjenester kan holdes på hverdager, helst onsdag eller fredag, i tiden fra askeonsdag til onsdag i den stille uke. Det er ønskelig at det holdes gudstjeneste på askeonsdag.

Gudstjenestene kan legges opp etter struktureksempel 2, s.16, ”Forenklet gudstjeneste med nattverd”.

Som Forbønn kan Litaniet (NoS 951) eller en annen passende forbønn i litaniform, benyttes.

HOVEDGUDSTJENESTER I FASTETIDEN

Lovsang Gloria kan utelates på hovedgudstjenester i fastetiden, unntatt på Maria budskapsdag.

Som Forbønn kan Litaniet (NoS 951) og Fastekollekten benyttes. Det kan gis anledning til stille bønn og/eller bes korte, lokalt utformede bønner før Fastekollekten.

Forsakelsen kan benyttes sammen med trosbekjennelsen også når det ikke er dåp – med følgende innledning:

La oss bekjenne forsakelsen og troen, slik det lyder ved den hellige dåp.

Som innledning til velsignelsen kan ”Herren være med dere/Og med deg være Herren” eller ”Ta imot velsignelsen” benyttes.

SKJÆRTORSDAG

Dagens hovedgudstjeneste med nattverd kan holdes om kvelden

Ved gudstjenestens slutt kan alteret avdekkes.

LANGFREDAG

Lesning av lidelsesberetningen (i Bibelens rekkefølge: Matteus, Markus, Lukas, Johannes) – se tekstboken.

Det kan holdes en kort preken eller tekstmeditasjon. Eventuelt kan prekenen erstattes av stillhet til ettertanke og bønn.

PÅSKENATT

Liturgien i Gudstjenesteboken, del I, s. 223 ff, kan benyttes.

PÅSKEDAG

På Påskedags høytidsgudstjeneste brukes gjerne:

- *Dagens bønn som samlingsbønn.*
- *Gloria med laudamus.*
- *Høytidsvers i prekenens innledningsdel, NoS 177, eller et annet egnet vers.*
- *Nicenum som trosbekjennelse.*

Hvor forholdene ligger til rette for det, kan høymessen denne dagen avsluttes slik: Etter de tre ganger tre klokkeslag går menigheten ut under postludiet, eventuelt mens klokkene kimer, og samler seg på kirkegården, eventuelt på kirkebakken. Der synges noen vers av en egnet påskesalme.

1. MAI

Gudstjeneste på 1. mai kan legges opp etter struktureksempel 2 eller 3, s. 16, "Forenklet gudstjeneste med nattverd" eller "Gudstjeneste uten nattverd".

Som forbønn foreslås en lokalt utarbeidet bønn med vekt på følgende temaområder: "Jordens folk og nasjoner" og "Vårt eget land og folk" (se Temaområder, Forbønn s. 30).

17. MAI

Gudstjeneste på 17. mai kan legges opp etter struktureksempel 4, s.16, "Forenklet gudstjeneste uten nattverd".

Som forbønn foreslås en lokalt utarbeidet bønn med vekt på følgende temaområder: "Jordens folk og nasjoner" og "Vårt eget land og folk" (se Temaområder, Forbønn s. 30).

PINSEDAG

På Pinsedags høytidsgudstjeneste brukes gjerne:

- *Dagens bønn som samlingsbønn.*
- *Gloria med laudamus.*
- *Høytidsvers i prekenens innledningsdel, NoS 215, eller et annet egnet vers.*
- *Nicenum som trosbekjennelse.*

SANKTHANS (Jonsok)

Gudstjeneste på Sankthans kan legges opp etter struktureksempel 2 eller 3, s. 16, "Forenklet gudstjeneste med nattverd" eller "Gudstjeneste uten nattverd".

OLAVSDAGEN (Olsok)

Gudstjeneste på Olavsdagen kan legges opp etter struktureksempel 2 eller 3, s.16, "Forenklet gudstjeneste med nattverd" eller "Gudstjeneste uten nattverd".

MIKKELSMESS

(Erkeengelen Mikael og alle englers dag)

I menigheter som gjør vedtak om det, kan Mikkelsmess markeres enten på en kveldsgudstjeneste 29. september eller på høymessen den søndagen som ligger nærmest den datoen.

Temaer som kan vektlegges denne dagen er:

- a) Den kosmiske strid mellom gode og onde makter.*
- b) Den kristologiske forankring av kampen mot og seieren over det onde.*
- c) Erkeengelen Mikael og hans rolle.*
- d) Englene som Guds tjenere som sendes til vår hjelp.*

Dagens preg bør særlig komme til uttrykk i salmevalg, preken og utforming av forbønnen.

Sider ved dagens tematikk gjør den særlig velegnet for barns og unges deltakelse. Det kan for eksempel være prosesjon med barn som bærer bilder av engler eller engler de selv har laget. Englene kan plasseres i koret eller henges opp i snorer i kirkerommet.

Dramatiserende innslag kan bygge på bibelske beretninger i møte med engler.

I kirker som har utsmykning med englemotiv, kan man når forholdene ligger til rette for det, bruke bevegelse i kirkerommet.

HØSTTAKKEFEST

Det kan være naturlig at barn deltar på en særlig måte og setter sitt preg på denne gudstjenesten.

Under inngangsprosesjon kan noe av jordens grøde bæres fram.

Aktuelle grupper og organisasjoner i lokalsamfunnet kan trekkes inn både under forberedelse og gjennomføring av gudstjenesten.

ALLEHELGENSDAG

På hovedgudstjenesten eller egen minnegudstjeneste kan man invitere dem som i årets løp har mistet en av sine kjære.

De som er døde det siste året, kan minnes ved at det tennes lys for hver enkelt og at det gis særlig anledning for alle som deltar på gudstjenesten, til å tenne lys på lysglobe eller annet lystenningssted.

HOVEDGUDSTJENESTER MED SÆRLIG FOKUS PÅ TROSOPPLÆRING

Det er naturlig at ethvert tiltak i menighetens trosopplæring har tilknytning til menighetens gudstjenesteliv.

Dette innebærer at barn og unge som en del av sin trosopplæring også får mulighet til å være medliturger på menighetens hovedgudstjenester.

De forskjellige "faser" eller aldersgrupper i trosopplæringen bør også knyttes til noen gudstjenester der de kan være med og sette sitt helt spesielle preg på.

Dette gjelder blant annet gudstjenester med utdeling av bøker eller andre opplæringsmidler med tilknytning til trosopplæringstiltaket. Utdeling kan skje etter preken og trosbekjennelse, eller på et annet passende sted i gudstjenesten.

KONFIRMASJONSTIDENS GUDSTJENESTER

Gudstjeneste med presentasjon

Ved starten av konfirmasjonstiden fremstilles konfirmantene for menigheten i en gudstjeneste. Lokale forhold avgjør hvordan denne gudstjenesten skal legges opp.

Konfirmantenes nærvær skal sette sitt preg på hele gudstjenesten.

Fremstilling av konfirmantene kan skje på ulike steder i gudstjenesten, for eksempel etter leddet salmen etter trosbekjennelsen (ledd 15) eller i gudstjenestens inngangsdel.

Til fremstillingen kan en knytte lystenning eller andre enkle symbolhandlinger.

"Bønn for konfirmantene" (se www.kirken.no) eller en lokalt utformet forbønn kan benyttes på forbønnenes plass.

Noen av konfirmasjonstidens ledere kan medvirke som medliturger under bønnen for konfirmantene og også ellers i gudstjenesten.

Konfirmasjonsgudstjeneste med forbønn for den enkelte

Konfirmasjonstiden avsluttes med konfirmasjonsgudstjenesten.

Konfirmantenes nærvær skal sette sitt preg på hele gudstjenesten.

Samlingsbønnen kan utformes i samarbeid med konfirmantene.

Synsbekjennelse kan utelates eller utformes i samarbeid med konfirmantene.

Ordets del kan kortes ned til to eller én tekstlesning.

*Trosbekjennelsen fremsies sammen med forsakelsen etter prekenen under leddet **Påminnelse om dåpen.***

*Ledd 17 **Forbønn** erstattes med **16 a (14 a,b,c i nåværende ordning) Bønn for konfirmantene, 16 b Kort bønnesalme og 16 c Bønn for den enkelte konfirmant.***

Ved prosesjon kan det ringes med alle klokkene.

Forrettende prest kan bære messehagel ved prosesjonen og under altertjenesten

HOVEDGUDSTJENESTEN SOM TEMAGUDSTJENESTE

(aktuelt bl.a. for gudstjenester knyttet til de temadagene som anføres i Tekstboken)

Temagudstjeneste kan legges opp etter struktureksempel 1 og 2, s. 16, Høymesse eller Forenklet høymesse.

Temaet bør sette sitt preg på hele gudstjenesten: Salmevalg, samlingsbønn, tekstlesninger, preken, forbønn, offerformål, eventuelle symbolhandlinger, spesielle innslag som drama, dans, musikk mv.

Gudstjenesten legges i størst mulig grad opp og gjennomføres i samarbeid med grupper og organisasjoner som har et særlig engasjement i forhold til det aktuelle tema.

Når det er nattverd, benyttes en av de godkjente nattverdordningene. Om ordningen for nattverd tilpasses en bestemt gudstjeneste, kan "Nattverdordning for særlige anledninger benyttes", med de muligheter som her gis til å tilpasse ordningen gudstjenestenes anledning og tema.